[इंग्रजीमध्ये टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठीमध्ये अनुवाद]

[१९६१] २ एस.सी.आर. ७९०

सर्वोच्च न्यायालय अहवाल

महाराजा चिंतामणी सरन नाथ साह देव

विरुद्ध

आयकर आयुक्त, बिहार आणि ओरिसा

(न्या. जे. एल. कपूर, न्या. एम. हिदायतउल्लाह आणि न्या. जे. सी. शहा)

आयकर - भांडवल किंवा महसूल प्राप्ती - बॉक्साईटसाठी पूर्वेक्षण अनुज्ञप्ती - परवानाधारकाचा वाजवी प्रमाणात नमुने घेण्याचा अधिकार - भांडवलाच्या एका भागावर हक्काची मंजूरी - परवानाधारकाला अदा करणे - करदायित्व.

1945 मध्ये जमीनदार असलेल्या अपीलकर्त्याने बॉक्साईटसाठी विविध पक्षांना पूर्वेक्षण अनुज्ञप्ती दिली. परवान्यांतर्गत परवानाधारकाला जमिनीत प्रवेश करणे, खोदणे आणि सिद्ध करणे की सर्व बॉक्साईट जमिनीत किंवा आत आहेत आणि एकूण १०० टनांपेक्षा जास्त नसलेल्या वाजवी प्रमाणात बॉक्साईटचे योग्य नमुने घेण्याचा अधिकार होता. भरलेल्या अधिमूल्याचा विचार करता परवानाधारकांना त्यांच्या पर्यायानुसार आवश्यक ती नोटीस दिल्यानंतर व पुढील रक्कम भरल्यावर तीस वर्षांच्या मुदतीसाठी खाण पट्टा मिळू शकतो. परवानाधारकांना जमिनीत कोणतेही व्याज दिले जात नाही आणि परवानाधारकांकडून

अपीलकर्त्याला मिळालेली रक्कम ही महसुल प्राप्ती आहे आणि त्यामुळे ती आयकरास पात्र आहे, असे आयकर अधिकाऱ्यांचे मत होते.

असा निर्णय दिला की, १९४५ चा व्यवहार हा केवळ परवानाधारकाच्या भांडवलाच्या वापराचे अनुदान नव्हे, तर खऱ्या अर्थाने भांडवलाच्या एका भागावर हक्क देणारा होता. त्यानुसार अपीलकर्त्याला मिळालेली रक्कम भांडवलाची प्राप्ति होती आणि त्यामुळे ती आयकरास पात्र नव्हती.

रामगडचा राजा बहादूर कामाक्ष नारायण सिंह वि. आयकर आयुक्त, बिहार आणि ओरिसा, (१९४३) एल. आर. ७० आय.ए. १८०, कृषी आयकर मंडळाचे सदस्य, आसाम वि. श्रीमती सिंदुराणी चौधरी, [१९५७] एस. सी. आर. १०१९ आणि आयकर आयुक्त, बिहार आणि ओरिसा वि. राजा बहादूर कामाक्ष नारायण सिंह, [१९४६] १४ १.टी.आर., विचारात घेतले.

दिवाणी अपील अधिकारिता – दिवाणी अपील क्र. ४२४/१९५७.

प्रस्तुत अपील हे किरकोळ न्यायिक प्रकरण क्र. ६२१/१९५३ मध्ये पाटणा उच्च न्यायालयाने 25 जानेवारी, 1955 रोजी पारित केलेल्या न्यायनिर्णय आणि आदेशावरून विशेष अनुमतीद्वारे दाखल करण्यात आले आहे.

एन. सी. चॅटर्जी आणि आर. सी. प्रसाद यांनी अपीलकर्त्याकरिता.

के. एन. राजगोपाल शास्त्री आणि डी. गुप्ता, उत्तरवादीकरीता.

1960. 30 नोव्हेंबर. न्यायालयाचा न्यायनिर्णय न्या. कपूर यांचेद्वारे देण्यात आला.

पाटणा येथील उच्च न्यायालयाच्या न्यायनिर्णय आणि आदेशाविरोधात ज्यामध्ये आयकर अपील न्यायाधिकरणाने न्यायालयासमोर करपात्र व्यक्तिच्या विरोधात उपस्थित केलेला प्रश्न असा होता की, अपीलकर्ता कोण आहे, या विरोधात विशेष अनुमतीद्वारे दाखल केलेले हे अपील आहे. हे अपील अपीलकर्त्यावर निर्धारित केल्या गेलेल्या करारासंदर्भात होते जे करनिर्धारण वर्ष 1945-46, 1946-47 आणि 1947-48 शी संलग्न होते.

अपीलकर्ता जमीनदार आहे आणि त्याच्याकडे बरीच मालमत्ता आहे. हिशोबाच्या वर्षांत त्याने बॉक्साईटसाठी अनुज्ञप्तीसाठी विविध पक्षांना परवाने दिले. परवान्यांचा तपशील पुढीलप्रमाणे आहे.

कडून मिळाले	अनुज्ञप्तिचा दिनांक	अनुज्ञप्तिचा कालावधी	मूल्यनिर्धारण वर्ष	प्राप्त झालेली रक्कम
1) अल्युमिनियम कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया लि.	20-1-1945	6 महीने	1945/46	15,290/-
2) इंडियन अल्युमिनियम कं. लि.	26-5-1945	1 वर्ष	1946/47	1,24,789/-
3) दयानंद	7-5-1945	6 महीने	1947/48	1,500/-

मोदी				
4) इंडियन अल्युमिनियम कं. लि.	14-8-1945	1 वर्ष	1947/48	70,146/-

ही रक्कम महसुल प्राप्ती म्हणून प्राप्त झाली असून ती करपात्र असल्याचे आयकर विभागाने म्हटले आहे. अपिल सहाय्यक आयुक्तांकडे अपील केल्यावर ही रक्कम भांडवली प्राप्ति असल्याचे मानले गेले, परंतु आयकर अपील न्यायाधिकरनाने ही रक्कम महसुल प्राप्ती आणि करपात्र असल्याचे ठरवून हा आदेश रद्दबातल ठरवला. अपीलकर्त्याच्या सांगण्यावरून हे प्रकरण आयकर कायद्याच्या कलम ६६ (१) अन्वये उच्च न्यायालयाकडे पाठविण्यात आले आणि न्यायालयाच्या अभिप्रायासाठी खालील प्रश्न विचारण्यात आला :- "या प्रकरणांची वस्तुस्थिती आणि परिस्थिती पाहता करदात्याला मिळालेली रु. १५,२०९, रु. 1,24,789, रु. १,५०० रुपये आणि ७०,१४६ रुपयांची रक्कम भारतीय आयकर कायद्यानुसार करपात्र आहे का?" या प्रश् नाचे उत्तर होकारार्थी स्वरूपात देण्यात आले आणि न्यायालयाने असा निर्णय दिला की, न्यायाधिकरणाने काढलेल्या निष्कर्षास समर्थन देण्यासाठी पुरेसे साधन उपलब्ध होते आणि वस्तुस्थितिचे निष्कर्ष असे होते की, अपीलकर्त्याला प्राप्त झालेली रक्कम ही महसूलाची होती भांडवलाची नव्हे. या न्यायनिर्णयविरुद्ध अपीलकर्त्याने विशेष अनुमतिद्वारे अपील दाखल केले.

करदात्याला मिळणारी रक्कम भांडवली किंवा महसुली प्राप्ती आहे की नाही हा प्रश्न निर्णयासाठी पडतो आणि त्यासाठी अपीलकर्त्याने केलेल्या अनुदानाचे स्वरूप तपासणे आवश्यक आहे. परवाना अंतर्गत परवानाधारकाला एकमेव आणि विशेष अधिकार आणि स्वातंत्र्य देण्यात आले

(a) जमिनीत प्रवेश करणे, शोधने, खन पट्टा शोधने, खोदणे आणि सिद्ध करणे की सर्व बॉक्साईट सदर जमिनीत किंवा त्याच्या आत पडून आहेत.

(b)उपरोक्त व इतर सर्व कारणांसाठी असे खड्डे, शाफ्ट, बोअरिंग, इनक्लाईन्स खोदणे, चालविणे व देखभाल करणे, पातळी, प्रवाह, वायुमार्ग, जलवाहिन्या, रस्ते व मार्ग यांची देखभाल करणे आणि अशा प्रकारची टेम्पोरोरी इंजिने, मशिनरी शेड व कामे प्रभावीपणे पार पाडण्यासाठी आवश्यक असलेल्या गोष्टी उभारणे, उभे करणे व बांधणे, याद्वारे परवानाधारक पात्र आहे.

(c) या अनुदानाच्या अटींमध्ये बॉक्साईटचे प्रत्येक गुणवत्तेचे, प्रकाराचे व वर्णनाचे व एकूण शंभर टनांपेक्षा जास्त नसलेले वाजवी प्रमाणात नमुने व नमुने काढणे, काढून घेणे व योग्य करणे.

(d) वरील हेतूंसाठी खुरटी वाढ असलेले खुरटी झाड़ी साफ करणे आणि जमिनीवरील कोणत्याही नाल्यांचा किंवा जलवाहिन्यांचा वापर करणे किंवा त्यावर किंवा त्यामध्ये वाहून जाणाऱ्या किंवा जमा होणाऱ्या कोणत्याही पाण्यापासून काम करण्याची ठिकाणे साफ करणे.

परवान्यांचा कालावधी तुलनेने दोन प्रकरणांमध्ये सहा महिने आणि इतर दोन प्रकरणांमध्ये प्रत्येकी एक वर्षाचा होता. करारानुसार परवानाधारकांना जमिनीच्या पृष्ठभागाचे

शक्य तितके कमी नुकसान करायचे होते. त्यांनी परवानाधारकाला त्याच्या प्रगतीची संपूर्ण माहिती आणि सर्व बोअरिंगच्या खऱ्या प्रती द्यायच्या होत्या. परवानाधारकांनी त्यांनी केलेले सर्व छिद्र बुजविणे आवश्यक होते. चिंतामणी सारन यांच्या लगतच्या जमिनी व मालमत्तेतून जाण्याचा वाजवी अधिकार देण्याचा परवानाधारकांनी करार केला असून भरलेल्या अधिमूल्याचा विचार करून परवानाधारक नाथ सह डीपीओ यांना त्यांच्या मर्जीनुसार आवश्यक ती नोटीस दिल्यानंतर व पुढील रक्कम भरल्यानंतर आयकराच्या अटी व शर्तींवर आयुक्तांना तीस वर्षांसाठी खाण पट्टे मिळू शकतील, परवान्याला अनुसूची २ बिहार व ओरिसा म्हणून जोडलेल्या करारनाम्यात नमूद केलेल्या तरतुदी. परवानाधारकांना जमिनीत कोणतेही व्याज देण्यात आलेले नाही आणि प्राप्त झालेली रक्कम महसुली प्राप्ती आहे आणि त्यामुळे प्राप्तिकराचे मूल्यमापन केले जाते, असे आयकर न्यायाधिकरण यांना आढळले.

काही प्रकरणांचा संदर्भ दिल्यास व्यवहाराचे स्वरूप निश्चित होण्यास मदत होईल, हे रेकॉर्डवर ठेवलेल्या कागदपत्रांवरून सिद्ध होते. रामगडचा राजा बहादूर कामाक्ष नारायण सिंह वि. आयकर आयुक्त, बिहार आणि ओरिसा[1] अधिमूल्याद्वारे देयके भांडवली प्राप्ती मानली गेली. अशा वेळी विविध खाण पट्टे देण्यासाठी रॉयल्टीच्या माध्यमातून मोठी देयके करदात्याला प्राप्त झाली. कोळशाचा शोध घेण्याचे, काम करण्याचे, कोळसा बनविण्याचे आणि तेथे सापडलेला कोळसा वाहून नेण्याचे स्वातंत्र्य आणि खड्डे खोदण्याची व बुजविण्याची ताकद असलेल्या कोळशाचे उत्खनन करण्यासाठी हे भाडेपट्टे ९९९ वर्षांसाठी होते. या अधिकारांचा विचार करून भाडेकरूंनी किमान वार्षिक रॉयल्टीच्या अधीन राहून उभारलेल्या कोळशाच्या रकमेवर सलामी (अधिमूल्य) आणि रॉयल्टी म्हणून वार्षिक रक्कम भरली. रॉयल्टी न भरल्यास

1 (१९४३) एल.आर. ७० आय.ए. १८६

पट्टेदाराला पुन्हा प्रवेश करण्याचा अधिकार होता. - तेथील करदात्याने असा युक्तिवाद केला होता की, सलामी आणि रॉयल्टी म्हणून मिळालेली रक्कम ही काढलेल्या खनिजांची किंमत दर्शविणारी भांडवली प्राप्ती आहे. असे मानले गेले की सलामी ही भाडेपट्ट्याने दिलेल्या लाभांचा उपभोग घेण्याच्या अधिकाराच्या संपादनासाठी दिलेली एकच देयक आहे आणि ती भांडवल मालमत्ता आहे आणि भाडेपट्ट्यातील करारांमधून वाहणारे रॉयल्टीचे इतर दोन प्रकार - किमान आणि प्रति टन - भांडवली खात्यावर नाहीत आणि कायद्याच्या कलम 12 अंतर्गत इतर उत्पन्नाच्या अर्थांतर्गत येतात. लॉर्ड राइट पृष्ठ 190 वर म्हणाले:-

"सलामी, त्यांच्या लॉर्ड्सच्या मते, भांडवली प्राप्ति मानली गेली आहे. हे एकप्रकारे पट्टेदारांनी त्यांना दिलेल्या लाभांचा उपभोग घेण्याचा अधिकार संपादन करण्यासाठी केलेली देयके होय. तो सर्वसाधारण हक्क योग्यरित्या भांडवली मालमत्ता मानला जाऊ शकतो आणि तो खरेदी करण्यासाठी दिलेला पैसा भांडवली खात्यावरील देयक मानला जाऊ शकतो. बिहार आणि ओरिसा हे प्रकरण प्रतिवादीच्या वकिलांनी या कारणास्तव वेगळे करण्याचा प्रयत्न केला होता की भाडेपट्टा 999 वर्षांच्या दीर्घ कालावधीसाठी होता परंतु वर उद्धृत केलेली निरीक्षणे या विचारावर आधारित नव्हती तर दिलेल्या अधिकाराच्या स्वरूपावर आधारित होती. आयकर आयुक्त, बिहार आणि ओरिसा विरुद्ध राजा बहादूर कमलकृष्ण नारायण सिंह या खटल्यात न्यायालयाने एका कोल कंपनीला काही कोळसा धारक जमिनींसंदर्भात नूतनीकरणाचा पर्याय आणि काही अटी व शर्तींवर खाण पट्टा घेण्याचा परवाना दिला होता. त्यानंतर चार वेळा पूर्वेक्षण अनुज्ञप्ति मध्ये मुदतवाढ देण्यात आली. जेव्हा करदात्याने बहुमत प्राप्त केले तेव्हा त्याने दावा केला की निर्णय देणे वॉर्ड कोर्टाच्या विरोधात आहे, परंतु परवानाधारक आणि करदात्यामध्ये तडजोड झाली ज्याद्वारे परवानाधारक आणि करदात्याने विविध पूर्वेक्षण

अनुज्ञप्ति, त्यांची मुदतवाढ आणि भाडेपट्टे स्वीकारण्यास सहमती दर्शविली ज्याचा विचार करून त्याला सलामी रुपये 5,25,000 आणि 40,000 रुपये भांडवली रक्कम आणि उपकराच्या बदल्यात इतर काही देयके मिळाली. ही रक्कम भांडवली आहे की महसूल, असा प्रश्न निर्माण झाला आणि सलामी म्हणून मिळालेली ५ लाख २५ हजार रुपयांची रक्कम व मिळालेली रक्कम असे ठरविण्यात आले. उपकर हे भांडवली प्राप्ती होते आणि म्हणून करपात्र नव्हते. मनोहर लाल, ए.सी.जे. यांनी ही रक्कम सलामीच्या माध्यमातून नव्हे, तर तडजोडीच्या मार्गाने मिळाली असे मत व्यक्त केले होते, परंतु एस. के. दास, जे. (जसे ते तेव्हा होते) असे मानत होते की सलामी ही परवानाधारकाला देण्यात येणाऱ्या हक्कांसाठी एकरकमी देयक आहे, म्हणजे ठराविक वर्षांसाठी संभाव्यतेचा अधिकार आणि खाण पट्टे मिळविण्याचा अधिकार आणि म्हणूनच संबंधित सलामी निःसंशयपणे आहे.

बिहार प्रांत वि. रतुगडचे महाराजा प्रताप उदय नाथ साही देव या खटल्यात असा युक्तिवाद करण्यात आला होता की, अधिमूल्य किंवा सलामीच्या स्वरूपातील देयके करदात्याच्या उत्पन्नाचा भाग नाही आणि करपात्र नाही आणि असे मानले गेले की सलामी, काही प्रकरणांमध्ये, अॅडव्हान्समध्ये भाडे भरणे मानले जाऊ शकते आणि त्या प्रकरणांमध्ये ते उत्पन्न मानले जाईल परंतु जेथे ते असे मानले जाऊ शकत नाही तेथे ते उत्पन्न नाही आणि म्हणूनच करपात्र नाही. प्रथमदर्शनी सलामी म्हणजे उत्पन्न नाही.

कृषी उत्पन्न आयकर मंडळाचे सदस्य आसाम वि. श्रीमती सिंदुराणी चौधरी या दाव्यात न्यायालयाने सलामीची व्याख्या खालीलप्रमाणे वर्णिलेली आहे.

सलामी म्हणजे (1) त्याचे एकल अपुनरावर्ती चरित्र आणि (२) भाडेकरू निर्मितीपूर्वीचे देयके. भाडेकरूने ताबा मिळविण्यासाठी दिलेला हा विचार आहे आणि तो भाडे किंवा महसूल असू शकत नाही तर घरमालकाच्या हातात भांडवल प्राप्ति आहे.

अशा प्रकारे भाडेकरू किंवा परवानाधारकाने भाडेकरू मिळविण्याच्या उद्देशाने किंवा खनिज काढण्याचा अधिकार मिळविण्याच्या उद्देशाने ताब्यात देण्याकरिता दिलेला विचार असेल तर त्याला भाडे किंवा महसूल म्हणता येणार नाही तर भांडवली प्राप्ति आहे. सिंदुराणीच्या बाबतीत घरमालक भाडेकरूला काय हस्तांतरित करीत आहे, याचा विचार करून सलामी ही एकरकमी रक्कम होती, म्हणजेच भाडेपट्ट्याने, धारणाच्या हक्कापासून विभक्त होत होती. तात्कालिक प्रकरणात कराराच्या अटी उद्धृत केल्याने सिंधुराणीच्या प्रकरणात देयकाशी जवळचे साम्य असल्याचे दिसून येते. त्या खटल्याला प्रतिवादीने या कारणास्तव वेगळे करण्याचा प्रयत्न केला होता की भोगवटा धारणेत पिकण्यास सक्षम असलेल्या भाडेकरूचे हस्तांतरण झाले आहे परंतु या आधारावर या न्यायालयाने सलामीच्या खटल्याचा निकाल दिला नाही. सलामीची व्याख्या सर्वसाधारण होती, त्यात भाडेकरूने नवीन भाडेकरू तयार करण्याच्या हेतूने ताबा दिल्याबद्दल दिलेला विचार होता. राजा बहादूर कमलकृष्ण नारायण सिंग प्रकरणात प्रिव्ही कौन्सिलने सलामीची व्याख्या सर्वसाधारण शब्दांत मांडली आणि भाडेपट्ट्याच्या स्वरूपाचा कोणताही संदर्भ न देता सलामीच्या माध्यमातून देयकाची वैशिष्ट्ये सांगितली.

याचिकाकर्त्याच्या वकिलांच्या युक्तिवादाला उत्तर देताना प्रतिवादीच्या वतीने श्री. रोजागोपोल शास्त्री यांनी युक्तिवाद केला की परवानाधारकाने परवानगी दिली होती का, हा

प्रश्न होता.महाराजांनी परवानाधारकाला आपली राजधानी घेण्यास भाग पाडले होते किंवा चिंतामणीला भांडवल वापरण्याची परवानगी दिली होती . जर ती पूर्वीची असेल, तर प्राप्ती भांडवली प्राप्तीच्या स्वरूपात होती आणि नंतर असल्यास ती महसुली स्वरूपाची होती. आयुक्तांचे म्हणणे असे होते की, हे खरोखरच नंतरचे आहे कारण सर्व परवानाधारकाला जमिनीवर प्रवेश करण्याची आणि अपीलकर्त्याच्या मालमत्तेचा वापर करण्याची परवानगी होती. आमच्या मते, हा प्रश्न योग्य नाही. परवानाधारकाला परवान्याने जमिनीवर प्रवेश करणे, शोध घेणे आणि खाण काम करणे, बोअर, खोदणे आणि जमिनीत किंवा आत बॉक्साईट पडलेले आहेत हे सिद्ध करण्याचा अधिकार होता आणि त्यासाठी परवानाधारकाला खड्डे, शाफ्ट, बोर खोदण्याचा अधिकार होता. बॉक्साईटचे एकूण १०० टनांपेक्षा जास्त नसलेले नमुने काढणे, काढून टाकणे व योग्य करणे. हे केवळ परवानाधारकाच्या भांडवलाच्या वापराचे अनुदान आहे असे म्हणता येणार नाही तर ते खरोखर भांडवली मालमत्तेच्या सामान्य हक्काच्या स्वरूपात भांडवलाच्या एका भागावर बी हक्काचे अनुदान होते .

भांडवलाचा वापर आणि भांडवल काढून घेणे यातील या फरकाच्या समर्थनार्थ, वकिलांनी ग्रेहाऊंडच्या प्रकरणात न्या. लॉरेन्स यांनी केलेल्या खालील निरीक्षणाचा आधार घेतला :

महसूल म्हणजे काय आणि भांडवल म्हणजे काय, या प्रश्नामुळे अनेक मतमतांतरे निर्माण झाली आहेत; पण माझ्या मते हे स्पष्ट आहे की, जर संबंधित रक्कम भांडवली मालमत्तेच्या वापरकर्त्याला त्यांच्या प्राप्तीसाठी नाही तर ती महसुली प्राप्ती आहे, भांडवल नाही."

तसे असू शकते पण अनुदानाच्या स्वरूपाबाबत निर्णय घ्यावा लागेल. वर उद्धृत केलेल्या सध्याच्या प्रकरणातील कराराच्या अटी दर्शवितात की हा व्यवहार केवळ भांडवली मालमत्तेच्या वापरकर्त्याचा नव्हता तर त्यांच्या वास्तविकतेचा होता. त्यामुळे या चाचणीद्वारे पावत्या महसुली नव्हे तर भांडवली खात्यावर होत्या. पाटणा उच्च न्यायालयाच्या निर्णयाचा संदर्भ दिला, जिथे असे म्हटले गेले की करदात्याला मिळालेली नुकसान भरपाई ही लष्कराने त्याच्या जमिनींचा अल्प काळासाठी वापर करणे ही महसुली प्राप्ती होती. अशा परिस्थितीत करदात्याने महाराजासरन मार्केट उभारण्यासाठी १३ बिघा जमीन खरेदी केली. तो भूखंड लष्करी नाथ सहदेव अधिकाऱ्यांनी डिफेन्स ऑफ इंडिया रूल्सअंतर्गत मागवला होता आणि करदात्याला आयुक्तांच्या जागेच्या वापराचा मोबदला मिळाला होता. तो महसुल प्राप्ती मानला गेली कारण खरोखरच भांडवली मालमत्तेच्या वापरासाठी जमिनीतून मिळालेला नफा होता.

आणखी एक खटला ज्यावर प्रतिवादीच्या वकिलांनी भिस्त ठेवली तो म्हणजे स्मेथर्स्ट वि. डेव्ही. १९४८ च्या वित्त कायद्याच्या कलम ३१(एल)(ड) च्या तरतुदींनुसार ह्या खटल्याचा निकाल देण्यात आला होता आणि त्यामुळे त्याचा फारसा उपयोग होत नाही.

स्टो बार्डोल्फ ग्रेव्हल कंपनी, लिमिटेड वि. पूल यांचाही संदर्भ देण्यात आला. तेथे वाळू व खडीचा व्यवसाय करणाऱ्या करदात्या कंपनीने दोन विनाकाम ठेवी खरेदी केल्या. कंपनीने असा युक्तिवाद केला की ठेवी मिळविण्यासाठी दिलेली देयके वजा केली जातात कारण ट्रेडिंग स्टॉक च्या संपादनात किंवा इतर प्रकारे महसुली स्वरूपाचा खर्च केला जातो. कंपनीने स्टॉक-इन-ट्रेड नव्हे तर भांडवली मालमत्ता खरेदी केली होती, असे मानले गेले. हे प्रकरण विशेष आयुक्तांच्या निदर्शनास आले आणि ते उपयुक्त नाही. राजा नन्याम मीनाकहम्मा वि. आयकर

आयुक्त, हैदराबाद वरही भिस्त ठेवण्यात आली होती. अशा स्थितीत भाडेपट्ट्याच्या संपूर्ण कालावधीसाठी रॉयल्टी म्हणून ठराविक रक्कम दिली गेली जी महसूल प्राप्ती म्हणून मानली गेली होती जी अन्यथा वेळोवेळी देय केली गेली असती.

यापैकी एकाही प्रकरणाचा प्रतिवादीच्या खटल्यास काहीच उपयोग होत नाही. व्यवहाराचे स्वरूप काय होते, हा प्रश्न निकाली काढायचा होता . लायसन्समधील करारांवरून असे दिसून येते की परवानाधारकाला जमिनीत प्रवेश करण्याचा आणि १०० टनांपर्यंतच्या सर्व बॉक्साईटचे योग्य नमुने घेण्याचा अधिकार होता आणि म्हणूनच हक्काचे हस्तांतरण होते ज्यासाठी भांडवली भरणा हा मोबदला असेल.

आमच्या मते उच्च न्यायालयाने चूक केली आहे आणि नमूद केलेल्या प्रश्नाचा निर्णय अपीलकर्त्याच्या बाजूने लागायला हवा होता. म्हणून आम्ही अपील मंजूर करतो आणि उच्च न्यायालयाचा न्यायनिर्णय आणि आदेश रद्द करतो आणि अपीलकर्त्याच्या बाजूने प्रश्नाचे उत्तर देतो, जो या न्यायालयात आणि उच्च न्यायालयात स्वतःचा खर्च सोसेल.

अपील मंजूर .

x-x-x-x-x-x

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

x-x-x-x-x-x